

**Знайомтесь:
Конституційний
Суд України**

Київ – 2003

ББК 67.9(4УКР)300.1
Т48

Ткачук А.Ф.

Т48 **Знайомтесь: Конституційний Суд України** – К.: -2-ге вид., випр. та допов. [Ін-т громадян. сусп-ва], 2003. – 24 с.
ISBN 966-8312-00-7

ББК 67.9(4УКР)300.1

Керівник проекту: Тарас Нечипоренко

Підготовлено на основі першого видання «Знайомтесь: Конституційний Суд України» автора й укладача **А.Ткачука**, здійсненого за підтримки фонду ім. Чарльза Мота.

Видання здійснено за підтримки Фонду «Євразія» на кошти, надані Агентством Міжнародного Розвитку США (USAID).

Позиція авторів може не співпадати з позицією Фонду та Агентства.

Дорогі друзі!

Молода українська держава робить крок за кроком, аби побудувати справді демократичне суспільство, його механізми назавжди б унеможливили повторення на нашій землі епохи тиранії і беззаконня, коли одна особа чи одна партія, виступаючи від імені народу, мордує його і не дає можливості людині захиститися від жорстокої та бездушної державної машини.

16 липня 1990 року ухваленням Верховною Радою Української РСР 12-го скликання «Декларації про державний суверенітет України» почалася нова ера української історії – побудова незалежної української держави і становлення нової системи державної влади. Цей документ вперше закріпив принцип поділу державної влади в Україні на законодавчу, виконавчу та судову.

Як показує досвід демократичних країн, значним чинником дотримання принципу поділу влади і завадою надмірному посиленню однієї з гілок влади є спеціальний орган конституційної юрисдикції, який наділяється правом тлумачити Конституцію та визнавати правові акти вищих органів державної влади неконституційними.

Таким надзвичайно важливим для існування демократії в нашій країні органом є Конституційний Суд України, утворення якого стало можливим після ухвалення нової Конституції України в 1996 році.

Відтепер монополією на істину не володіє навіть єдиний законодавчий орган – Верховна Рада України. Адже кожен її правовий акт, а також Президента, Кабінету Міністрів, Верховної Ради Автономної Республіки Крим може бути перевірений на предмет відповідності нормам Конституції!

Важливим є також те, що громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, можуть ініціювати розгляд в Конституційному Суді питань про тлумачення окремих норм Конституції та законів. Тобто за допомогою Конституційного Суду може бути нарешті здолане становище, коли розуміння закону окремим державним відомством, могло не відповідати духу і букві закону, порушувати конституційні права особи!

На наше переконання Конституційний Суд України відіграватиме ще більш значну роль у житті нашої держави за умови, коли про його діяльність знатиме якомога більше людей, коли кожен розумітиме роль і місце суду в системі влади в Україні й можливості використання авторитету Конституційного Суду в захисті конституційних прав та свобод всіх і кожного.

Саме щоб ознайомити всіх бажаючих з такою важливою демократичною інституцією, як Конституційний Суд України і підготоване це видання. Ми не прагнули здійснити наукове дослідження.

Наша мета була принципово іншою - якомога в простішій та доступнішій формі познайомити всіх з Конституційним Судом України. Ми хочемо, аби в Україні правив закон, аби кожен знав, що його права, гарантовані Конституцією, захищає вся система демократичного устрою України, важливою ланкою якої є Конституційний Суд.

*Анатолій Ткачук,
Голова Інституту громадянського суспільства.*

Статус Конституційного Суду

Що таке Конституційний Суд і який його статус?

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні.

Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України (Ст.147 КУ1).

Конституційний Суд України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням (Ст.1 ЗКС2).

Конституційний Суд України є судовим органом зі специфічними функціями та ознаками. Це не просто орган, що здійснює правосуддя. Це інституція, яка наділена повноваженнями конституційного контролю, який реалізується в судовому порядку.

Навіщо потрібен Конституційний Суд?

У країнах розвиненої демократії державна влада будується за принципом її розподілу на законодавчу, виконавчу та судову. Законодавча влада покликана приймати закони, виконавча влада виконує прийняті законодавчим органом закони. Судова влада стоїть на сторожі дотримання законодавства та його однакового застосування.

Все досить просто і логічно. Така побудова влади дозволяє збалансовувати кожен із її складових, аби не дати можливості одній із них, виконавчій чи законодавчій, узяти гору над іншими, що може привести до тоталітаризму. Зрозуміло, що всі законодавчі та інші правові акти, які діють у демократичній державі повинні відповідати Конституції цієї держави, як нормативному актові найвищої юридичної сили. Але як забезпечити однакове застосування норм Конституції і хто може бути безстороннім арбітром у визначенні питань щодо відповідності Конституції законів чи правових актів виконавчої влади? Надати це право парламенту, уряду чи Президенту? Але ж парламент приймає закони, уряд і Президент виконують закони та ухвалюють свої правові акти, які є обов'язковими до виконання на всій території держави!

Отже перевіряти правові акти законодавчої та виконавчої влади на відповідність Конституції має спеціальний, незалежний, судовий орган. У більшості демократичних країн Європи таким органом і є Конституційний Суд. У Сполучених Штатах Америки повноваження визнавати неконституційними федеральні нормативні акти, тлумачення Конституції та закони США надані Верховному Суду.

В країнах соціалізму, де влада будувалася за принципом єдності влади, а не її розподілу, потреби у існуванні органу конституційної юрисдикції не бу-

ло. Вся влада належала радам, а відносини між радами будувались за принципом централізму: рада вищого рівня мала право скасовувати рішення ради нижчого рівня.

З проголошенням Україною незалежності, внесенням відповідних змін до Конституції та прийняттям Закону «Про Конституційний Суд України» в 1992 році в Україні була в основному підготована законодавча база для утворення Конституційного Суду. Було навіть обрано Голову Конституційного Суду України, але сформувати Конституційний Суд Верховна Рада 12-го скликання не змогла.

Лише після прийняття в 1996 році нової Конституції формування Конституційного Суду стало реальним, і нині в Україні діє Конституційний Суд України, головним завданням якого є гарантувати верховенство Конституції України як Основного Закону держави на всій території України (Ст.2 ЗКС).

Які нормативні акти України регулюють діяльність Конституційного Суду?

Статус Конституційного Суду, основні засади його формування та діяльності визначаються Конституцією України (Статті 147-153,159). Крім Конституції України, порядок організації і діяльності Конституційного Суду України, процедура розгляду ним справ визначаються законом «Про Конституційний Суд».

Конституційний Суд України приймає акти, що регламентують організацію його внутрішньої роботи відповідно до Закону «Про Конституційний Суд» (Ст.3 ЗКС).

Які повноваження Конституційного Суду?

Повноваження Конституційного Суду України визначаються Статтями 150, 151 Конституції України та Статтею 13 Закону «Про Конституційний Суд». Відповідно до цих норм Конституційний Суд України приймає рішення та дає висновки у справах щодо:

1) конституційності (відповідності Конституції України) законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;

3) додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту в межах, визначених Статтями 111 та 151 Конституції України»;

4) офіційного тлумачення Конституції та законів України;

5) відповідності Статтям 157, 158 Конституції України законопроекту про внесення змін до Конституції та нормативних актів Президії Верховної Ради України.

Як визначається юрисдикція Конституційного Суду України?

Конституція України прийнята 28 червня 1996 року. Але більшість законів в Україні ухвалена до прийняття Конституції. Постає запитання - чи може Конституційний Суд розглядати правові акти, прийняті за часів дії попередньої Конституції на предмет їх відповідності нинішній? Аби розв'язати питання юрисдикції Конституційного Суду у цій ситуації, розділ 4. Закону «Про Конституційний Суд України» разом із рішенням уже власне Конституційного Суду № 2 -зп від 23.06.97 року встановили, що юрисдикція Конституційного Суду України з питань про відповідність Конституції України (конституційність) поширюється на:

1) закони України та інші правові акти Верховної Ради України, акти Президента України, акти Кабінету Міністрів України, правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, прийняті після набуття чинності Конституцією України;

2) закони України та інші правові акти Верховної Ради України, нормативні акти Президії Верховної Ради України, акти Президента України, акти Кабінету Міністрів України, правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, прийняті до набуття чинності Конституцією України;

3) усі чинні міжнародні договори України або ті міжнародні договори, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.

Чи може Конституційний Суд вирішувати питання за власною ініціативою або на прохання суб'єктів права в Україні?

Конституція та ЗКС не передбачають випадків, за якими Конституційний Суд за власною ініціативою може порушити справу з питань, віднесених до його компетенції.

Конституційний Суд не вирішує питання щодо законності актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, а також інші питання, віднесені до компетенції судів загальної юрисдикції (Ст. 14 ЗКС). Тобто Конституційному Суду не підвідомчі питання, які можуть бути розв'язані в загальних судах чи в адміністративному порядку, він не є «судом у останній інстанції», в якому можна оскаржити рішення Верховного Суду України.

Конституційний Суд розглядає лише ті питання і лише за зверненням тих суб'єктів, які прямо визначені Конституцією України та Законом «Про Конституційний Суд».

Склад і структура Конституційного Суду

З кого складається Конституційний Суд?

Як формується склад Конституційного Суду?

Конституційний Суд України складається з вісімнадцяти суддів Конституційного Суду України.

Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду України (Ст.141 КУ).

Станом на 10 жовтня 2003 року судьями Конституційного Суду є :

Селівон Микола Федосович - Голова Конституційного Суду України,

Вознюк Володимир Денисович
Заступник Голови Конституційного Суду України

Шаповал Володимир Миколайович
Заступник Голови Конституційного Суду України

Євграфов Павло Борисович
Суддя Конституційного Суду України

Івашенко Володимир Іванович
Суддя Конституційного Суду України

Костицький Михайло Васильович
Суддя Конституційного Суду України

Малинникова Людмила Федорівна
Суддя Конституційного Суду України

Мироненко Олександр Миколайович
Суддя Конституційного Суду України

Німченко Василь Іванович
Суддя Конституційного Суду України

Пшеничний Валерій Григорович
Суддя Конституційного Суду України

Розенко Віталій Іванович
Суддя Конституційного Суду України

Савенко Микола Дмитрович
Суддя Конституційного Суду України

Селівон Микола Федосович
Суддя Конституційного Суду України

Скомороха Віктор Єгорович
Суддя Конституційного Суду України

Тимченко Іван Артемович
Суддя Конституційного Суду України

Тихий Володимир Павлович
Суддя Конституційного Суду України

Ткачук Павло Миколайович
Суддя Конституційного Суду України

Чубар Людмила Пантеліївна
Суддя Конституційного Суду України

Хто може бути суддею Конституційного Суду?

Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, якому на день призначення виповнилося сорок років, що має вищу юридичну освіту і стаж роботи за фахом не менш як десять років, проживає в Україні протягом останніх двадцяти років та володіє державною мовою (Ст.148 КУ).

На який строк призначаються судді Конституційного Суду ?

Суддя Конституційного Суду України призначається на дев'ять років без права бути призначеним на повторний строк.

Голова Конституційного Суду України обирається на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України зі складу суддів Конституційного Суду України шляхом таємного голосування лише на один трирічний строк (Ст. 148 КУ).

На яких підставах може бути звільнено з посади суддю Конституційного Суду?

Суддя Конституційного Суду України звільняється з посади у разі:

- 1) закінчення строку призначення;
- 2) досягнення суддею шістдесятип'ятирічного віку;
- 3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 4) порушення суддею вимог, передбачених частиною другою Статті 127 Конституції України та частиною другою Статті 16 Закону «Про Конституційний Суд України», які встановлюють заборону для суддів належати до політичних партій, профспілок, мати представницький мандат, займатися політичною діяльністю чи іншою оплачуваною роботою, крім наукової, викладацької чи творчої;
- 5) порушення суддею присяги;
- 6) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
- 7) припинення його громадянства;
- 8) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;
- 9) подання суддею заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням (Ст. 126 КУ, Ст.23 ЗКС).

Порядок звернення до Конституційного Суду

Якими можуть бути форми звернення до Конституційного Суду?

Закон визначає відповідні форми звернення до Конституційного Суду залежно від характеру справи, по якій визначені законом суб'єкти звертаються до Конституційного Суду.

Формами звернення до Конституційного Суду України є конституційне подання та конституційне звернення (Ст.38 ЗКС).

Конституційне подання - це письмове клопотання до Конституційного Суду України про визнання правового акта (його окремих положень) неконституційним, про визначення конституційності міжнародного договору або про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України.

Конституційним поданням є також звернення Верховної Ради України про дачу висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту (Ст.39 ЗКС).

Конституційне звернення - це письмове клопотання до Конституційного Суду України про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також прав юридичної особи (Ст.42 ЗКС).

Які вимоги встановлює Закон до оформлення конституційного подання ?

У конституційному поданні зазначаються:

- 1) повне найменування органу, посадової особи, які направляють конституційне подання згідно з правом, наданим Конституцією України та Законом «Про Конституційний Суд України»;
- 2) відомості про представника за законом або уповноваженого за дорученням;
- 3) повне найменування, номер, дата прийняття, джерело опублікування (у разі публікації) правового акта, конституційність якого (окремих його положень) оспорується чи який потребує офіційного тлумачення;
- 4) правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта (його окремих положень) або необхідності в офіційному тлумаченні;
- 5) дані щодо інших документів і матеріалів, на які посилаються суб'єкти права на конституційне подання (копії цих документів і матеріалів додаються);
- 6) перелік документів і матеріалів, що додаються.

Конституційне подання, документи та інші матеріали до нього подаються у трьох примірниках (Ст.39 ЗКС).

Які вимоги встановлюються Законом до оформлення конституційного звернення?

У конституційному зверненні зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я, по батькові громадянина України, іноземця чи особи без громадянства, адреса, за якою особа проживає, або повна назва та місцезнаходження юридичної особи;
- 2) відомості про представника особи за законом або уповноваженого за дорученням;
- 3) статті (окремі положення) Конституції України або Закону України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України;
- 4) обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України;
- 5) дані щодо інших документів і матеріалів, на які посилаються суб'єкти права на конституційне звернення (копії цих документів і матеріалів додаються);
- 6) перелік документів і матеріалів, що додаються.

Конституційне звернення, документи та інші матеріали до нього подаються у трьох примірниках (Ст.42 ЗКС).

Хто має право на конституційне подання щодо конституційності правових актів?

Суб'єктами права на конституційне подання з питань прийняття рішень Конституційним Судом України у справах щодо конституційності законів

та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим є Президент України, не менш як сорок п'ять народних депутатів України (підпис депутата не відкликається), Верховний Суд України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

Хто має право на конституційне подання з питань дачі висновків Конституційним Судом?

Суб'єкти права на конституційне подання з питань дачі висновків Конституційним Судом України визначаються Статтею 41 Закону «Про Конституційний Суд України».

Правом на конституційне подання з питань дачі висновків, наділені:

- щодо відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість - Президент України, Кабінет Міністрів України;
- щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту в межах, визначених Статтями 111 та 151 Конституції України - Верховна Рада України;
- щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України - Президент України, не менш як сорок п'ять народних депутатів України (підпис депутата не відкликається), Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Верховний Суд України, Кабінет Міністрів України, інші органи державної влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування.

Чи можуть громадяни звертатися до Конституційного Суду України?

Так, можуть. Відповідно до Статті 43 Закону «Про Конституційний Суд України» громадяни України, іноземці, особи без громадянства та юридичні особи мають право на конституційне звернення з питань дачі висновків Конституційним Судом України щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України.

Чи може бути припинено провадження у справі за конституційним зверненням чи поданням?

Конституційне подання або конституційне звернення може бути відкликано за письмовою заявою суб'єкта, який його направив до Конституційного Суду України, в будь-який час до дня розгляду на пленарному засіданні Конституційного Суду України.

Процесуальна ухвала про припинення провадження у справі за конституційним поданням, конституційним зверненням, що відкликається, приймається на засіданні Конституційного Суду України (Ст. 44 ЗКС).

Конституційне провадження

На яких підставах Конституційний Суд може відмовити у відкритті конституційного провадження?

Підставами для відмови у відкритті провадження у справі в Конституційному Суді України є:

- 1) відсутність встановленого Конституцією України, цим Законом права на конституційне подання, конституційне звернення;
- 2) невідповідність конституційного подання, конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим Законом;
- 3) невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні, конституційному зверненні.

Який порядок відкриття провадження у справі Конституційним Судом України?

У складі Конституційного Суду України утворюються колегії суддів для розгляду питань щодо відкриття провадження у справах за конституційними поданнями та колегії суддів для розгляду питань щодо відкриття провадження у справах за конституційними зверненнями (Ст.47 ЗСУ).

Відкриття провадження у справі у Конституційному Суді України за конституційним поданням чи конституційним зверненням ухвалюється відповідною Колегією суддів Конституційного Суду України або Конституційним Судом України на його засіданні (Ст.46 ЗСУ).

Як забезпечується повнота розгляду справи Конституційним Судом?

Для забезпечення всебічного та повного розгляду справи, колегія суддів Конституційного Суду України під час підготовки справи, Конституційний Суд України в процесі провадження у справі мають право:

- витребувати від Верховної Ради України, Президента України, Прем'єр-міністра України, Генерального прокурора України, суддів, органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, підприємств, установ, організацій усіх форм власності, політичних партій та інших об'єднань громадян і окремих громадян необхідні документи, матеріали та інші відомості, що стосуються справи;
- призначати експертизу в справі й вирішувати питання щодо залучення до участі в конституційному провадженні експертів;

- викликати посадових осіб, експертів, свідків, представників за законом та уповноважених за дорученням, громадян, участь яких повинна забезпечити об'єктивний і повний розгляд справи (Ст.54, ЗКС).

Чи встановлює закон строки конституційного провадження?

Строк провадження у справах за конституційними поданнями не повинен перевищувати трьох місяців.

У разі провадження за конституційним поданням, яке визнано Конституційним Судом України невідкладним, строк розгляду такого подання не повинен перевищувати одного місяця.

Строк провадження у справах за конституційними зверненнями не повинен перевищувати шести місяців.

Строки конституційного провадження починають обчислюватися з дня прийняття процесуальної ухвали про відкриття конституційного провадження у справі (Ст.57 ЗКС).

Чи стягується державне мито за конституційне подання чи звернення?

Конституційне подання або конституційне звернення надсилається до Конституційного Суду України без стягнення державного мита (Ст.60 ЗКС).

Хто може бути учасниками конституційного провадження?

Учасниками конституційного провадження є суб'єкти права на конституційне подання і конституційне звернення, їхні представники, а також залучені Конституційним Судом України до участі у розгляді справи органи та посадові особи, свідки, експерти та перекладачі (Ст. 55 ЗКС).

Як вирішуються мовні питання у конституційному провадженні?

У Конституційному Суді України провадження ведеться, рішення, ухвали приймаються, висновки даються та оприлюднюються державною мовою.

Учасники конституційного провадження, які не володіють державною мовою, мають право користуватися послугами перекладача.

Про свої наміри користуватися послугами перекладача учасники конституційного провадження мають своєчасно повідомити Конституційний Суд України (Ст.56 ЗКС).

Чи є особливості конституційного провадження у справах залежно від суб'єкта подання, звернення чи іншого питання, що розглядається судом?

Закон визначає особливості провадження у таких справах:

- щодо конституційності правових актів, що викликають спір стосовно повноважень конституційних органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування;
 - щодо конституційності актів про призначення виборів, всеукраїнсько-го референдуму чи місцевого референдуму в Автономній Республіці Крим;
 - щодо відповідності положень чинних правових актів конституційним принципам і нормам стосовно прав та свобод людини і громадянина;
 - щодо конституційності правових актів, якими суперечливо регулюється порядок реалізації конституційних прав та свобод людини і громадянина;
- Особливості конституційного провадження у цих справах визначаються Законом «Про Конституційний Суд».

Акти Конституційного Суду

Яким чином приймаються акти Конституційного Суду?

Рішення Конституційного Суду по справах про визнання неконституційними правових актів чи висновки стосовно справ з питань визначених Конституцією та Статтею 13 Закону «Про Конституційний Суд України» приймаються на його пленарних засіданнях.

Пленарне засідання Конституційного Суду України є повноважним, якщо на ньому присутні не менше дванадцяти суддів Конституційного Суду України.

Рішення та висновки Конституційного Суду України є прийнятими на пленарному засіданні, якщо за них проголосувало не менше десяти суддів Конституційного Суду України (Ст.51 ЗКС).

Рішення приймаються, висновки даються Конституційним Судом України поіменним голосуванням шляхом опитування суддів Конституційного Суду України.

Пропозиції суддів Конституційного Суду України до проекту рішення чи висновку голосуються у порядку надходження.

Судді Конституційного Суду України не мають права утримуватися від голосування.

Рішення і висновки Конституційного Суду України мотивуються письмово, підписуються окремо судьями Конституційного Суду України, які голосували за їх прийняття і які голосували проти їх прийняття, та оприлюднюються. Вони є остаточними і не підлягають оскарженню.

Підписання суддею Конституційного Суду України рішення, висновку Конституційного Суду України є обов'язковим (Ст. 63 ЗКС).

Які акти ухвалюються Конституційним Судом?

Відповідно до законодавства Конституційний Суд України приймає рішення та дає висновки.

Рішення приймаються за результатами розгляду справ щодо конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (Ст.61 ЗКС).

Висновки Конституційного Суду ухвалюються за результатами розгляду справ з питань:

- офіційного тлумачення Конституції України та законів України;
- про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;
- щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту (Ст.62 ЗКС).

Ухвалами Конституційного Суду можуть бути оформлені: відмова у відкритті конституційного провадження або припинення конституційного провадження по конкретних справах.

Які наслідки розгляду Конституційним Судом правових актів на предмет визнання їх неконституційними?

Закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності (Ст.152 КУ).

У разі якщо в процесі розгляду справи за конституційним поданням чи конституційним зверненням виявлено невідповідність Конституції України інших правових актів (їх окремих положень), крім тих, щодо яких відкрито провадження у справі, і які впливають на прийняття рішення чи дачу висновку у справі, Конституційний Суд України визнає такі правові акти (їх окремі положення) неконституційними (Ст.61 ЗКС).

Закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність (Ст.152 КУ).

Які вимоги щодо змісту рішення Конституційного Суду встановлює Закон?

Відповідно до Статті 65 Закону «Про Конституційний Суд України» рішення Конституційного Суду України повинно містити:

- 1) найменування рішення, дату і місце прийняття, його номер;
- 2) персональний склад суддів Конституційного Суду України, які брали участь у розгляді справи;
- 3) перелік учасників судового засідання;
- 4) зміст конституційного подання;
- 5) повну назву, дату прийняття, порядковий номер, за яким органом, посадовою особою прийнято правовий акт, конституційність якого розглядається;
- 6) положення Конституції України, якими керувався Конституційний Суд України при прийнятті рішення;
- 7) мотивувальну частину рішення;
- 8) резолютивну частину рішення;
- 9) обов'язкове зазначення того, що рішення Конституційного Суду України є остаточним і оскарженню не підлягає (Ст.65 ЗКС).

Як виглядає зміст висновку Конституційного Суду?

Висновок Конституційного Суду України містить:

- 1) найменування висновку, дату і місце дачі висновку, його номер;
- 2) персональний склад суддів Конституційного Суду України, які брали участь у розгляді справи;
- 3) перелік учасників судового засідання;
- 4) зміст конституційного подання, конституційного звернення;
- 5) положення Конституції України, якими керувався Конституційний Суд України при дачі висновку;
- 6) мотивувальну частину висновку;
- 7) резолютивну частину висновку;
- 8) обов'язкове зазначення того, що висновок Конституційного Суду України є остаточним і оскарженню не підлягає (Ст.66 ЗКС).

Чи гарантується матеріальне відшкодування збитків, завданих фізичним та юридичним особам неконституційними актами?

Так, Конституція України гарантує, що «Матеріальна чи моральна шкода, завдана фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, відшкодовується державою у встановленому законом порядку.» (Ст. 152 КУ).

Який порядок виконання рішень і висновків Конституційного Суду?

Стаття 70 Закону «Про Конституційний Суд України» передбачає, що для виконання рішень і висновків Конституційного Суду України, копії рішень і висновків надсилаються наступного робочого дня після їх офіційного оприлюднення суб'єкту права на конституційне подання чи конституційне

звернення, з ініціативи якого розглядалася справа, до Міністерства юстиції України, а також до органу влади, що прийняв правовий акт, який був предметом розгляду в Конституційному Суді України.

У разі необхідності Конституційний Суд України може визначити у своєму рішенні, висновку порядок і строки їх виконання, а також покласти на відповідні державні органи обов'язки щодо забезпечення виконання рішення, додержання висновку.

Конституційний Суд України має право зажадати від органів, зазначених у Статті 70 ЗКС, письмового підтвердження виконання рішення, додержання висновку Конституційного Суду України.

Невиконання рішень та недодержання висновків Конституційного Суду України тягнуть за собою відповідальність згідно з законом.

Оскільки Конституційний Суд України тільки нещодавно розпочав свою діяльність, то реальної практики, пов'язаної з невиконанням рішень Конституційного Суду в Україні не має.

Як урегульовуються правовідносини, що виникли внаслідок дії акта, визнаного неконституційним?

Якщо правовий акт чи його окремі статті були визнані неконституційними, то акт в цілому чи окремі норми втрачають чинність. Але часто в процесі дії акта уже склалися певні правовідносини. Ці правовідносини мають бути врегульованими органом, до компетенції якого належало прийняття даного акта. Крім цього Конституційний Суд України може вказати на преюдиціальність свого рішення при розгляді судами загальної юрисдикції позовів у зв'язку з правовідносинами, що виникли внаслідок дії неконституційного акта (Ст.74 ЗКС).

Як і де офіційно оприлюднюються та публікуються рішення й висновки Конституційного Суду України?

Рішення і висновки Конституційного Суду України підписуються не пізніше семи днів після прийняття рішення, дачі висновку.

Рішення і висновки Конституційного Суду України офіційно оприлюднюються наступного робочого дня після їх підписання.

Рішення і висновки Конституційного Суду України разом з окремою думкою суддів Конституційного Суду України публікуються у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України (Ст.67 ЗКС).

У «Віснику Конституційного Суду України» крім рішень, ухвал, інших актів Конституційного Суду публікуються також матеріали, що стосуються теорії і практики конституційного судочинства та міжнародних зв'язків

Конституційного Суду. «Вісник Конституційного Суду України» є загальнодержавним періодичним виданням, який виходить 6 разів на рік.

Видавець:

Юридична інформаційна компанія «Юрінком Інтер»

Шеф-редактор В. Ковальський

Адреса:

04209, м. Київ-209, вул Героїв Дніпра, 31-б

Зміст

Статус Конституційного Суду

Що таке Конституційний Суд і який його статус?	5
Навіщо потрібен Конституційний Суд?	5
Які нормативні акти України регулюють діяльність Конституційного Суду?	6
Які повноваження Конституційного Суду?	6
Як визначається юрисдикція Конституційного Суду України?	7
Чи може Конституційний Суд вирішувати питання за власною ініціативою або на прохання суб'єктів права в Україні?	7

Склад і структура Конституційного Суду

З кого складається Конституційний Суд? Як формується склад Конституційного Суду?	8
Хто може бути суддею Конституційного Суду?	9
На який строк призначаються судді Конституційного Суду?	9
На яких підставах може бути звільнено з посади суддю Конституційного Суду?	9

Порядок звернення до Конституційного Суду

Якими можуть бути форми звернення до Конституційного Суду? ...	10
Які вимоги встановлює Закон до оформлення конституційного подання?	11
Які вимоги встановлюються Законом до оформлення конституційного звернення?	11
Хто має право на конституційне подання щодо конституційності правових актів?	11
Хто має право на конституційне подання з питань дачі висновків Конституційним Судом?	12
Чи можуть громадяни звертатися до Конституційного Суду України? ..	12
Чи може бути припинено провадження у справі за конституційним зверненням чи поданням?	12
Конституційне провадження	13
Який порядок відкриття провадження у справі Конституційним Судом України?	13
Як забезпечується повнота розгляду справи Конституційним Судом? ..	13
Чи встановлює закон строки конституційного провадження?	14
Чи стягується державне мито за конституційне подання чи звернення? ..	14
Хто може бути учасниками конституційного провадження?	14
Як вирішуються мовні питання у конституційному провадженні? ...	14

Чи є особливості конституційного провадження у справах залежно від суб'єкта подання, звернення чи іншого питання, що розглядається судом?	14
---	----

Акти Конституційного Суду

Яким чином приймаються акти Конституційного Суду?	15
Які акти ухвалюються Конституційним Судом?	16
Які наслідки розгляду Конституційним Судом правових актів на предмет визнання їх неконституційними?	16
Які вимоги щодо змісту рішення Конституційного Суду встановлює Закон?	16
Як виглядає зміст висновку Конституційного Суду?	17
Чи гарантується матеріальне відшкодування збитків, завданих фізичним та юридичним особам неконституційними актами?	17
Який порядок виконання рішень і висновків Конституційного Суду? ..	17
Як урегульовуються правовідносини, що виникли внаслідок дії акта, визнаного неконституційним?	18
Як і де офіційно оприлюднюються та публікуються рішення й висновки Конституційного Суду України?	18

Для нотаток

Для нотаток

Віддруковано ТОВ «ІКЦ «Леста»



Підписано до друку з оригінал-макету 37.10.2003.

Формат 60х84/16. Гарнітура Newton. Папір офсетний.

Умовн.-друк. арк. 1.40. Обл.-вид. арк. 0,92. Наклад 5000.
